

Σε μια γκάφα της αγγλικής διπλωματίας, από τις μεγαλύτερες για τη Μεγάλη Βρετανία και από τις ευτυχέστερες για την Ελλάδα, οφειλόταν η μεγάλη γιορτή, εκείνο το πρωί της 21ης Μαΐου του 1864. Η γαλανόλευκη σημαία υψωνόταν στο φρούριο της Κέρκυρας κι ο 39χρονος τότε, Θρασύβουλος Ζαΐμης παραλάμβανε επίσημα τα Επτάνησα από τον Άγγλο αρμοστή Ερρίκο Στορξ.

Οι Βρετανοί παραχωρούσαν τα νησιά, προίκα στο νέο βασιλιά της Ελλάδας, σε ανταπόδοση του όρου που είχαν θέσει: Ότι ο νέος μονάρχης δε θα επιβουλευόταν τα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Και νέος μονάρχης ήταν ο Γεώργιος ο Α΄, επί της βασιλείας του οποίου η Ελλάδα πήρε, με το σπαθί του πολέμου, τη Θεσσαλία, την Ήπειρο, τη Μακεδονία, την Κρήτη και τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου...

Η αγγλική κατοχή στα Ιόνια νησιά ονομαζόταν επίσημα Προστασία. Προστασία της ανεξάρτητης πολιτείας των Επτανήσων, όπως αναφερόταν στη συνθήκη της Βιέννης, το 1815. Νωρίτερα, λεγόταν, απλά, κατοχή.

Την ημέρα της ένωσης με την Ελλάδα, ένας ανώνυμος χρονικογράφος έγραψε:

«Οι Άγγλοι εκάθισαν εις την Επτάνησον χρόνους 54, μήνας 8 και ημέραν μίαν».

Μετά την παράδοση στον Ζαΐμη, ο αρμοστής Στορξ πέρασε στο Κατάκωλο και πρόσφερε τη σημαία της Επτανησιακής Πολιτείας στον βασιλιά Γεώργιο. Στις 29 Ιουνίου, ο Γεώργιος πατούσε το πόδι του στην Κέρκυρα, πρώτο σταθμό της περιοδείας του στο Ιόνιο. Στις 29 Αυγούστου, οι πληρεξούσιοι από τα Επτάνησα γίνονταν δεκτοί με ζητωκραυγές στην εθνοσυνέλευση, που ετοίμαζε το νέο σύνταγμα της Ελλάδας.

Η «Χρυσή Βίβλος» («Libro d' oro») καθόριζε στα Ιόνια νησιά, ποιοι ήταν οι αριστοκράτες κι επομένως οι εκλεκτοί, από τους οποίους προέρχονταν τα στελέχη της διοίκησης, της

δικαιοσύνης, του στρατού και της εκκλησίας. Με εξαίρεση την Κεφαλονιά, όπου ποτέ δεν μπόρεσε να επιβληθεί ολοκληρωτικά, η φεουδαρχία θριάμβευε στην περιοχή σ' όλη τη διάρκεια της βενετσιάνικης κατάκτησης. Οι εξεγέρσεις του λαού και των αγροτών ήταν φαινόμενο περισσότερο από συνηθισμένο. Στα 1797, τα νησιά πέρασαν στη γαλλική κατοχή, που έφερε μαζί της όλα τα δημοκρατικά ρεύματα της γαλλικής επανάστασης, τις ανατροπές και τις μεταρρυθμίσεις.

Η προσωρινή ρωσοτουρκική κατάκτηση (1799 - 1800) επανέφερε την αριστοκρατία στα πράγματα, πιο διαβασμένη. Τα Ιόνια νησιά απέκτησαν για λίγο τον τίτλο της δημοκρατίας κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου. Οι εξεγέρσεις απέδωσαν ένα «βυζαντινό σύνταγμα» (ονομάστηκε έτσι, επειδή συντάχθηκε στην Κωνσταντινούπολη) που παραχωρούσε κάποιες ανεπαίσθητες ελευθερίες, ενώ δημιουργήθηκε η «έντιμη αντιπροσωπεία», ένα είδος συμβιβασμού ανάμεσα στους ευγενείς και στους πλούσιους των νησιών.

Η δεύτερη γαλλική κατοχή (1807) δεν είχε καμιά σχέση με την πρώτη, καθώς αυτή τη φορά εκπροσωπούσε τον αυτοκράτορα Ναπολέοντα Βοναπάρτη. Κι επιπλέον, έφερε μαζί της τον αποκλεισμό της σταφίδας (κυριότερου προϊόντος των νησιών) από τις αγγλικές αγορές, καθώς οι Αγγλοι είχαν επιβάλει εμπάργκο στα προϊόντα που προέρχονταν από εδάφη της Γαλλίας.

Άμεση συνέπεια ήταν η δημιουργία οικονομικής κρίσης. Η ογκούμενη λαϊκή αντίδραση αλλά και τα προβλήματα του Ναπολέοντα διευκόλυναν την προοδευτική αφαίρεση των νησιών από την επιρροή των Γάλλων. Με τη συνθήκη του 1815, πέρασαν στην προστασία της Αγγλίας.

Ο λόρδος μεγάλος αρμοστής εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα και συνεργάστηκε στενά με την αριστοκρατία. Κοινός τους στόχος η καταπολέμηση της εθνικής συνείδησης των νησιωτών, που είχε φουντώσει μετά την πρώτη γαλλική κατάκτηση. Η ελληνική επανάσταση και η δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους αποτέλεσαν το έναυσμα μακρών αγώνων που απέκτησαν και την πολιτική τους έκφραση μέσα από τις τάξεις του ριζοσπαστικού κόμματος.

Σκοπός των ριζοσπαστών ήταν όχι μόνο η ένωση με την Ελλάδα αλλά και ο δημοκρατικός μετασχηματισμός ολόκληρης της Βαλκανικής. Οι συνεχείς εξεγέρσεις εντάθηκαν. Ο επαναστατικός άνεμος που σάρωνε την Ευρώπη το 1848, ξέσπασε ορμητικός στην

Κεφαλονιά, όπου η εξέγερση μεταβλήθηκε σε συγκροτημένη επανάσταση. Η επέμβαση του αγγλικού στρατού την περιόρισε για λίγο αλλά το 1849 η επανάσταση φούντωσε πάλι κι εξελίχθηκε σε κανονική ένοπλη αντιπαράθεση.

Οι μάχες ανάμεσα στους χωρικούς και τους Άγγλους αναστάτωσαν το νησί, με αποτέλεσμα η αγγλική κατοχή να χρησιμοποιήσει τα πιο άγρια μέσα καταστολής που διέθετε, προκειμένου να επικρατήσει. Οι ριζοσπάστες υπέστησαν φοβερούς διωγμούς που εξαπολύθηκαν με τη συνεργασία Άγγλων και ντόπιων αριστοκρατών. Όμως, η Βουλή των Ιονίων νησιών εξέδωσε ψήφισμα (1850), με το οποίο ζητούσε την ένωση με την Ελλάδα. Η απάντηση του αρμοστή ήταν να διαλύσει το κοινοβούλιο.

Οι κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν, ήταν το προοίμιο για την ένωση των νησιών με την Ελλάδα. Πραγματοποιήθηκε το 1864.

Το πρώτο θύμα της αγγλικής διπλωματίας, σε σχέση με την Ελλάδα, ήταν ο Αλφρέδος, δεύτερος γιος της βασίλισσας Βικτορίας. Από καιρό, οι Βρετανοί ήθελαν ν' απαλλαγούν από τα Επτάνησα, που μόνο προβλήματα τους δημιουργούσαν. Με ευχαρίστηση θα τα παραχωρούσαν στην Ελλάδα, αν δεν υπήρχε ο βασιλιάς Όθων και η εμμονή του στη Μεγάλη Ιδέα. Οι Βρετανοί, με κανέναν τρόπο δε ήθελαν να θιγεί η ακεραιότητα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, εκτός κι αν ήταν να ωφεληθούν οι ίδιοι.

Στη στροφή της δεκαετίας του 1850 προς 1860, αγγλόφιλοι στα Επτάνησα προωθούσαν ένα φιλόδοξο σχέδιο: Τη δημιουργία της Επτανησιακής Ηγεμονίας, που θα περιλάμβανε τα Ιόνια νησιά και τις τουρκοκρατούμενες ακόμα Θεσσαλία και Ήπειρο, με ηγεμόνα τον πρίγκιπα Αλφρέδο.

Η έξωση του Όθωνα, τον Οκτώβριο του 1862, έκανε το σχέδιο ν' ατονήσει. Ο πρίγκιπας Αλφρέδος προοριζόταν πια για βασιλιάς των Ελλήνων. Τον Νοέμβριο του 1862, ο πρωθυπουργός της Αγγλίας, λόρδος Πάλμερστον, κάλεσε τον Χαρίλαο Τρικούπη, Έλληνα επιτετραμμένο στο Λονδίνο.

«Αφού έφυγε ο Όθων», του είπε, «κρατάμε την Κέρκυρα και σας δίνουμε τα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου»...

Οι Άγγλοι μπορεί να ήθελαν τον Αλφρέδο βασιλιά στην Ελλάδα. Δεν τον ήθελαν όμως, οι άλλες τότε μεγάλες δυνάμεις. Οι Άγγλοι προχώρησαν αλλιώς. Στις 10 Δεκεμβρίου του 1862, άρχιζε στην Αθήνα η εθνοσυνέλευση που θα οδηγούσε στην εκλογή νέου βασιλιά. Την ίδια μέρα, ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών, λόρδος Ράσελ, διαμνηνούσε στον Χαρίλαο Τρικούπη πως «η βασίλισσα δεν θα είχε αντίρρηση να δοθούν τα Επτάνησα στην Ελλάδα, αν ο νέος βασιλιάς ήταν αρεστός στους Βρετανούς».

Τον ίδιο μήνα, έφτασε στην Αθήνα έκτακτος απεσταλμένος της αγγλικής κυβέρνησης. Το μήνυμά δεν έπαιρνε παρερμηνείες:

«Προκειμένου να στηριχτεί η μοναρχία στην Ελλάδα, η βασίλισσα Βικτορία ήταν πρόθυμη να ανακοινώσει στη βουλή των λόρδων και στο αγγλικό κοινοβούλιο την ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα. Όμως, η προσφορά αυτή δεν ίσχυε, αν οι Έλληνες εξέλεγαν βασιλιά που θα δημιουργούσε υποψίες ότι θ' ακολουθούσε επιθετική πολιτική προς την Τουρκία»...

Η εθνοσυνέλευση ψήφισε να δοθεί το στέμμα της Ελλάδας στο 18χρονο γιο του νέου βασιλιά της Δανίας Γεώργιο, με το όνομα Γεώργιος ο Α'. Για να μην υπάρξει μπλέξιμο με αντιβασιλείες, η εθνοσυνέλευση τον κήρυξε ενήλικα. Οι Άγγλοι έμειναν ευχαριστημένοι. Στις 13 Ιουλίου του 1863, μια διεθνής συνθήκη έδινε στα Επτάνησα το δικαίωμα να ενωθούν με την Ελλάδα, «εφόσον αυτό επιθυμούσε ο λαός τους», σαν να μην ήταν αυτό το αίτημα ματωμένων αγώνων μισού αιώνα.

Σε εκτέλεση της συνθήκης, ο αρμοστής Στορξ διέλυσε το κοινοβούλιο της Επτανησιακής πολιτείας και προκήρυξε εκλογές για τις 19 Σεπτεμβρίου. Παρουσιάστηκε ο ίδιος μπροστά στους νεοεκλεγέντες με το ερώτημα, αν ο λαός επιθυμεί την ένωση με την Ελλάδα. Πήρε την απάντηση με το ψήφισμα της 23ης Σεπτεμβρίου του 1863:

«Αι νήσοι Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς, Ιθάκη, Κύθηρα, Παξοί και τα εξαρτήματα αυτών ενούνται μετά του βασιλείου της Ελλάδος, όπως εσαεί αποτελώσιν αναπόσπαστον αυτού μέρος εν μιά και αδιαιρέτω πολιτεία, υπό το συνταγματικόν σκήπτρον της Αυτού Μεγαλειότητος του βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου του Α' και των

διαδόχων αυτού».

Τα θεμέλια για την τελική ευθεία μπήκαν στις 14 Νοεμβρίου του 1863 με την υπογραφή της συνθήκης του Λονδίνου, που παραχωρούσε τα Επτάνησα στην Ελλάδα. Δυο μέρες αργότερα, στις 16 του ίδιου μήνα, ο Γεώργιος ορκιζόταν βασιλιάς των Ελλήνων. Στις 29 Μαρτίου του 1864, ανακοινώθηκε η τελική συμφωνία: Τα νησιά παραχωρούνταν στην Ελλάδα ως προίκα στον Γεώργιο.

Δυο μήνες αργότερα, στις 21 Μαΐου, ο μετέπειτα πρωθυπουργός κι από τους βασικούς συντελεστές της έξωσης του Όθωνα, Θρασύβουλος Ζαΐμης, σε επίσημη τελετή στην Κέρκυρα, παραλάμβανε τα Επτάνησα ως πληρεξούσιος του νέου βασιλιά.

(Έθνος, 21.5.1998) (τελευταία επεξεργασία, 24.2.2009)